

FORORD

Temaet for denne årbog er Socialdemokratiet og venstrefløjen - kronologisk afgrænset til tiden efter 1945. Tiden efter -45 er af naturlige grunde et forskningsmæssig jomfrueligt område. Meget kildemateriale er ikke tilgængeligt og de historiske begivenheder ligger så tæt på, at de griber ind i en dagsaktuel politisk debat. Ikke mindst på grund af den politiske debat er det imidlertid vigtigt at få belyst tiden efter 1945, hvor der har været tale om et opbrud i den danske arbejderbevægelse. Socialdemokratiet, som helt frem til 2. verdenskrig næsten havde monopol på at repræsentere arbejderklassen, er i efterkrigstiden for første gang blevet stillet over for en venstreopposition af betydning. I 1973 oplevede Socialdemokratiet desuden et parlamentært nederlag, der bragte det tilbage til niveauet fra 1906.

En række artikler i denne årbog søger at fremstille og analysere *nogle* aspekter af udviklingen efter 1945. *Asger Juul Pedersen: Socialdemokratiet og kommunevalget 5/5-1943* markerer på en måde overgangen til efterkrigstidens situation. Ved dette valg blev Socialdemokratiets ledelse klar over, at en styrket venstreopposition var under dannelse. Det illegale kommunistparti opstillede i en række byer arbejderlister, der gjorde indhug på Socialdemokratiet og varslede den store kommunistiske valgsejr i det første efterkrigstidsvalg. DKP's styrkede position efter besættelsen blev af kort varighed. En ny socialdemokratisk venstredrejning og »den kolde krig« skabte tilbagegang for partiet. Først med dannelsen af Socialistisk Folkeparti i 1958 blev grunden lagt til en ny større venstreopposition. *Vagn Oluf Nielsen: Socialdemokratiets politik i 1960'erne - teori og praksis* tager udgangspunkt i partiets principprogram fra 1961 og forholdet til venstrefløjen, som det kom til udtryk i samarbejdet med SF efter folketingsvalget i 1966, hvor SD og SF havde det parlamentariske flertal - det såkaldte arbejderflertal. Vagn Oluf Niensens artikel er bl.a. et forsøg på at indkredse begrebet socialistisk reformisme, som det forstås af Socialdemokratiet. I en efterfølgende kommentar diskuterer *Hans Erik Avlund Frandsen* Vagn Oluf Niensens artikel og når frem til andre konklusioner, der kan stå som en del af venstrefløjens syn på Socialdemokratiets politik.

Det SF, der i 1966 med 20 mandater blev venstrefløjens talerør, var et meget sammensat parti. *John Logue: Socialistisk Folkeparti anno 1974 - Beretning fra en medlemsundersøgelse* er et uddrag af en større afhandling om SF. Artiklen undersøger partiets ideologiske og medlemsmæssige grundlag.

Et billede af 60'ernes og 70'ernes venstrefløj fås i *Ejnar Friis Pedersen: Socialistisk Ungdoms Forum 1961-71*. SUF, der en overgang fungerede som SF's ungdomsafdeling, var i 60'erne samlingssted for unge på venstrefløjen og arnested for en række af de organisationer, som i dag udgør en broget venstrefløj. SUF endte som en ren trotskistisk organisation.

Venstresocialisterne, der dannedes efter splittelsen af Socialistisk Folkeparti i 1967 har også været præget af mange fløje, fraktioner og grupper. En introducerende oversigt til studiet af VS' historie gives i *Per Askholm Madsen og Jens Otto Madsen: VS' historie - et udforsket område.*

Årbogen afsluttes med en artikel af *Steen Bille Larsen: Nogle sider af historiskrivningen om dansk arbejderbevægelse efter 1945*, der trækker linierne op omkring tradition og nyere tendenser i historieforskningen

Som tidligere år indeholder årbogen *anmeldelser* og en *tidsskriftoversigt*.

Redaktionen